

Een kolk (ook: wiel, waai, waal of weel) is de aanduiding voor een bepaald type oppervlaktewater.

Langs rivier- en zeedijken zijn kolken de overblijfsels van dijkdoorbraken. Door het rondkolkende water zijn diepe gaten ontstaan, tot wel 10 meter diep. Uit het gat werd achter de kolk grond afgezet, vaak zand uit de dieper gelegen lagen. Bij het doorbreken was de kracht van het water vaak zo groot, dat de dijk niet meer te dichten was. Om de kolk werd dan een nieuw stuk dijk gebouwd. Wat nu nog resteert zijn vaak kleine, diepe poelen. Ten zuiden van de Westerschelde worden ze valput genoemd. Kolken kunnen tot 25 meter diep worden.

De samenstelling van het water binnen kolken verschilt met de samenstelling van zee- of rivierwater. Een kolk bevat minder chloride-ionen dan het rivierwater dat naast de kolk stroomt.

Bij dit soort kolken kan men twee soorten onderscheiden:

- Buitendijkse wielen; deze liggen tussen het water dat de dijkdoorbraak veroorzaakte (rivier, zee) en de nieuw aangelegde dijk. Bij hoog water komt een dergelijk wiel vaak in de stroom van het oppervlaktewater te liggen.
- Binnendijkse wielen; hier is de dijk tussen de kolk en het oppervlaktewater aangelegd. In het rivierenlandschap van de Lage Landen komen beide soorten veel voor, dit maakt dat veel dijken een bochtig traject volgen.

Het wiel bij Fort bij Veldhuis aan de Aagtendijk, een binnendijks wiel.